

תמוז תשע"ט

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

נדרים וקדושת הדיבור

לפרשת מטות

שואל הרב זקס, מה מקום הלכות אלו כאן, לקראת סוף ספר במדבר, כשבני ישראל עומדים על סף סיום מסעם ל הארץ המובטחת?

3. ועונה הרב זקס:

בני ישראל מתקרבים לארץ. הם עומדים לבנות חברה מטיפוס חדש וחסר תקדים. חברה חופשית המיוסדת על ברית בין העם לאלוקיו. שלטון החוק יישמר בחברה כזו לא בכוח הזרוע אלא בכוח נאמנותם של אנשים התחייבויות המוסריות שלהם. בחברה כזו, חברת ברית, המילים הן קדושות. עיקרון קדושתו של הדיבור עומד בלב היהדות, באשר היא קוד של חופש קולקטיבי, חוקה של חירות.

כל חברה צריכה חוקים. בלעדיהם תשקע באנרכיה. נשמעים לחוק משלוש סיבות:

הראשונה: פחד מעונש. בחברה המבוססת על כוח, זו הסיבה העיקרית למילוי החוקים.

השנייה: כדאי לשמור חוק. סיבה זו מאפיינת את החברה המבוססת על תועלת אישית.

לסיבות אלו יש חסרונות רבים. הכוח משחית. כאשר אנשים דואגים לעצמם ולא לאחרים, המצליחים פורחים והאחרים סובלים. הצדק והחמלה מפנים את מקומם לחמדנות ולניצול.

ממשיך הרב זקס:

התורה מציגה סיבה שלישית לשמור חוק: אנשים נשמעים לחוק מפני שהם החליטו לעשות זאת מרצונם החופשי.

כך קורה בחברה המבוססת לא על כוח ולא על בקשת התועלת האישית אלא על מחויבות מוסרית וולונטרית. התורה היא תיאור מסע בני ישראל אל רעיון רדיקלי וייחודי זה: אל הפוליטיקה של הברית.

מסביר הרב זקס שהאדם נבדל מבעלי החיים בשימוש בשפה. ניתן להשתמש בשפה בדרכים שונות:

"אתקשר אליך יותר מאוחר", "אבוא לבקר בעוד יומיים", "ויאני מבטיח לך שמיד כשאני נוחת אני שולח אימייל". אנו נוטים להתחייב על ימין ועל שמאל, ולא תמיד מקיימים את דברינו.

חז"ל דנים רבות בדיני נדרים ושבועות, ובדרכים להתיר אותם. למרות שעקרונותיה, היהדות לא מעודדת נדרים ושבועות, קורה שכשרוצים להתחייב ולהוכיח כי נעמוד בהתחייבות, עלולים להשתמש בנוסח כמו "אני נשבע לך ש...", או "אני נודר ש...".

במסכת נדרים (ע"ז) דנים בפסוק "וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא" ומוכיחים שרק מי שחדל לנדור לא חוטא, אך אדם שנודר נחשב לחוטא – גם אם הוא מקיים את נדרו.

נדרים ושבועות הם חובות מילוליות. זו התחייבויות לעשייה או להימנע מעשייה. השבועה והנדר מחייבים, קושרים, אוסרים אליהם את האדם. זהו עיקר משמעות המילה איסור.

לשבועות ולנדרים יש קדושה, ואם רוצים לבטלם יש לפעול על פי הוראות וכללים. אדם אינו יכול לבטל אותם בעצמו.

ביהדות יש חשיבות רבה לקיום הבטחות, במיוחד אם הם נאמרים בתור שבועה או נדר.

1. דברים כג, כד:

"מוצא שפתיך תשמור ועשית"

יחס היהדות להתחייבות בדיבור, רציני כל כך, עד שאחד מנהלי התרת הנדרים, "כל נדרי", נקבע למועד הקדוש ביותר בשנה, כניסת יום הכיפורים.

2. דון זה מודגש גם בפרשתנו (במדבר ל', ג'):

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רֵאשֵׁי הַמַּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' אִישׁ כִּי־יִדַּר נֶדֶר לֵה' אֹרֶה־שֹׁבַע שִׁבְעָה לֶאסֹר אֶסֶר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל־הֵיבֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה:

אבי הליברליזם ומייסד משנת הסובלנות, ג'ון לוק, שפעל באנגליה במאה השבעעשרה, סבר - מוזר ככל שייראה הדבר בעיני בן זמננו - שאין לתת אזרחות לאתאיסטים, מפני שמי שאינו מאמין באלוקים אי אפשר לבטוח בו שיכבד את מוצא פיו.

מדגיש הרב זקס :

חברה חופשית תלויה באמון. אמון תלוי במילוי התחייבויות. בדרך זו הולכים בני אדם בדרכי ה', שהשתמש בשפה כדי לחולל מציאות. מילים יוצרות מחויבות מוסרית, ומחויבות מוסרית, הנשמרת מתוך אחריות ואמונים, יוצרת אפשרות לחברה חופשית. עשו אפוא תמיד את אשר הצהרתם שתעשו. אם לא נשמור את מוצא פינו, סופנו שנאבד את החופש שלנו.

למרות שכדי לנדור או להישבע יש להשתמש בטקסט מיוחד, רבים מעדיפים לצאת מידי ספק וכאשר הם מתחייבים לעשות משהו הם מציינים כי זה ייעשה "בלי נדר". אך כאמור, בין אם מדובר בנדר או לא, חשוב כי לקיים את הבטחותינו: בין אם מדובר בהבטחה לבורא העולם או בהתחייבות שבין אדם למקום

שאלה נוספת על פרשת הנדרים היא מדוע הדברים נאמרים דווקא לראשי המטות, ולא לכל עם ישראל ישירות, כפי שנהוג בכל הצווים שנוגעים לכל העם.

הגמ' בנדרים (עח, ע"א) מלמדת שהדברים נאמרו דווקא לראשי המטות היות והם אלו שצריכים ללמד במיוחד כיון שרק יחיד מומחה מתיר את הנדר ואלו הם ראשי המטות, דהיינו מנהיגי העם שממונים על התרת הנדרים.

הרמב"ן מוסיף שאין צורך ללמד את כל בני ישראל דינים אלו, ואף ראוי להימנע מכך, כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים, (כיון שניתן להתירם ע"י חכם), ולכן נאמרו רק לחכמים שעליהם לדעת היטב את הלכות ההיתר.

מדרש במדבר רבה מדגיש שרק אנשי המעלה ראויים לנדור נדרים ואין להמון העם להתעסק כלל בכך. לכן נאמרו הדברים דווקא לראשי המטות, שהם אנשי הקודש, שנדרים ושבועותיהם רצויות.

4. **מדרש במדבר רבה:**

הדא הוא דכתיב ונשבעת חי ה' באמת במשפט ובצדקה (ירמיה ד, ב). אמר להם הקב"ה לישראל לא תהיו סבורים שהותר לכם להישבע בשמי אפילו באמת, אין אתה רשאי להישבע בשמי אלא אם כן יהיה בך כל המידות האלו. את ה' אלהיך תירא (דברים י, כ), שתהא כאותן שנקראו יראי אלהים, אברהם איוב ויוסף... אותו תעבד (שם), אם אתה מפנה עצמך לתורה

ראשית, כדי לתאר, לתקשר, למיין ולהסביר. השפה במובן זה, היא סוג של תמונת מציאות, תרגום המציאות למערכת של סימנים, סמלים ודימויים.

שנית, אפשר להשתמש בשפה לא לתאור אלא לצורך חיוב עצמנו לתנהגות מסוימת בעתיד. כך אומר החתן לכלתו בחופה, "הרי את מקודשת לי...". אין הוא אינו מתאר חתונה; הוא מתחתן.

הפילוסוף פרידריך ניטשה מדגיש כמה יסודי הדבר בחיי האדם. כדי שאדם ישיג שליטה על עתידו, עליו לדעת להבדיל בין המקרי למתוכנן; ולשם כך עליו להיעשות תחילה "בר" חישוב, בר" תדירות, בר" כורח, אף לגבי עצמו, לגבי הצטיירותו בעיני עצמו, כדי שיוכל על דרך שעושה זאת כל מבטיח; להיות 'העָרַב של עצמו' להיותו בר' עתיד.

אם כן, כשאנחנו כובלים את עצמנו במילים אנחנו משתמשים בשפה לא כדי לתאר אלא כדי ליצור עתיד סדור מתוך הכאוס של הדחפים והיצרים האנושיים. המייחד את האדם אינו רק השימוש בשפה. הרי גם לבעלי חיים יש שפה. לדולפינים, לפרימאטים ואפילו הדבורים מעבירות מידע באמצעות ריקודים. המייחד את האדם הוא השימוש בשפה לצורך התחייבות להתנהגות עתידית שלו - ויכולת זו היא הבסיס ליצירת הדדיות ואמון בין בני אדם. מסביר הרב זקס:

אחת מצורות ההתחייבות הללו היא ההבטחה. סוג אחר הוא הנישואים. סוג שלישי, ייחודי ליהדות, הוא הבנת החברה כברית, כמערכת של הבטחות המחייבות את שני הצדדים, בין עם ישראל לאלוקיו.

בעשרה מאמרות נברא העולם - ה' השתמש במילים כדי לברוא את העולם הטבעי ואילו אנחנו משתמשים במילים כדי לברוא עולם חברתי.

מסביר הרב זקס שהתורה מלמדת שהמילים בוראות משום שהן קדושות; מפני שהן מחייבות. כשהמילים מחייבות, הן יוצרות אמון! האמון הוא לחברה מה שהחוקיות היא לטבע: הבסיס לסדר, היפוכו של התוהו. אם האמון נשבר, היחסים החברתיים מתמוטטים, אזי החברה תלויה ברשויות אכיפת החוק ובאמצעים כוחניים. כשהשימוש בכוח שכית, החברה אינה חופשית. זה הטעם, לכתוב הנדרים והשבועות בסוף ספר במדבר: בני ישראל עומדים על סף הכניסה לארץ הקודש, ועל סף המקום שבו יבנו חברה חופשית, נדרשת תזכורת לקדושת הנדרים והשבועות.

הפיתוי להפר את מוצא פינו הוא לפעמים אדיר. לכן חשובה האמונה בה' - בא-ל היודע כל מה שאנחנו חושבים, אומרים ועושים, ורואה בנו אחראים לקיום התחייבויותינו.

אך עדיין לא ברורה ההשוואה לבונה במה בחוץ, שהרי לדבריהם אף תוספת בפנים היא בעייתית. גם אם נקבל את דברי הר"ן כביאור לדברי הירושלמי, שם כתוב שכל תוספת אסורה מצד עצמה, יש לשאול מדוע ברור שמצוות התורה הם המסגרת המרכזית של ההליכה בדרך הישר ע"פ רצון ה', אך מדוע שלא יוכל האדם להוסיף מעצמו סייגים ואיסורים ערכיים שהוא רואה בהם ערך ותועלת?

9. הירושלמי בנדריים (דף כ"ט ה"ט, א'):

רשב"ל פתח : אילו היית יודע שהנודר כאילו נותן קולר על צווארו נודר היית?

גם כך קיום מצוות התורה הוא קשה וצריך עמל רב לבל יכשל האדם באיסורים שונים, ואין להוסיף איסורים נוספים, פן יכשל ונמצא יוצא שכרו בהפסדו, ובמקום לתקן ולהתעלות בקדושה נמצא מקלקל. מדגישה הגמרא את הסכנה שבנדר ('קולר על צווארו') ולא החיסרון שיש בעצם הנדר.

במשנה (ט.) מבואר שהאומר 'כנדרי רשעים' נדרו נדר כיוון שדרכן של הרשעים לידור, ופירש **המפרש** בדף (כב.): 'אע"פ שנודרים ומקיימים איקרו רשעים'. לעומת זאת, האומר 'כנדרי כשרים' נדרו אינו נדר כלל כיון שאין הכשרים נודרים כלל 'שאינן רשאין לעשות כן' (ר"ן).

את העובדה שהנודר נקרא במפורש רשע ניתן להסביר בדרכים שהבאנו עד כה. הרשעה יכולה להיות עצם התוספת על דברי התורה מעצמו, כפי שהבאנו בדברי הר"ן, ויכולה אף להיות הכנסתו של האדם את עצמו לסכנה של כשלונות נוספים.

10. מבאר הכלי יקר בתחילת הפרשה (ל, ג):

וטעמו של דבר שירדה התורה לסוף דעת הנודר כי הוא אוסר על עצמו מה שכל העולם נוהגין בו היתר מסתמא רום לבבו השיאו שמכל העדה יבדל והוציא את עצמו מן הכלל. ובדרך זה מצינו בלשון רז"ל שלא יהא כל אחד הולך ובונה במה לעצמו, כי כל זה דרך גאה וגאון כמו שאמרו רז"ל (סוטה ד:) כל מי שיש בו גסות הרוח כאילו בנה במה...מה עניין הגס רוח אל הבונה במה אלא ודאי שמצד גסות רוחו הוא בונה במה לעצמו. ואותו דרך גאה וגאון המצוי בבונה במה מצוי גם בנודר כי מסתמא כוונתו כדי שיהא מוחזק בחסיד ופרוש...

הכלי יקר קובע שהסיבה הנפשית שמביאה את האדם לבנות במה ולידור נדר נובעת מגאוותו של האדם שרום לבבו משיאו לעזוב את המשכן וללכת לבנות במה בחצרו, וכן גם לנודר נדר ולהחזיק עצמו בחסיד ופרוש. אך האם

ולעסוק במצוות ואין לך עבודה אחרת, לכך נאמר ואתו תעבד. ובו תדבק (שם), וכי יכול אדם להידבק בשכינה, והלא כבר נאמר (שם ד, כד) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא, אלא לומר לך כל המשיא בתו לתלמיד שקורא ושונה, ועושה פרקמטיא ומהנהו מנכסיו, זהו שנאמר עליו ובו תדבק. אם יש בך כל המידות האלו את רשאי להישבע, ואם לאו אין אתה רשאי להישבע. מהמדרש עולה בבירור, שאף שיש חשיבות במהות הנדר והשבועה אין לראות בכך הדרכה לכולם.

5. מדגישה הגמרא בנדריים (כב.):

רבי נתן אומר הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליו קרבן'

מכאן וממקומות נוספים עולה שהנדר אסור ושלילי, ואין רשות כלל לנודר ולהישבע. גם אם נדר ושבועה עניינם גדול, ההדרכה לציבור הרחב, ולכל מי שלא הגיע למעלה הראויה, היא שהדבר שליילי ויש להתרחק ממנו. אך למה התכוונו בגמרא בהשוואה בין נדר לבניית במה בשעת איסור הבמות?

6. מסביר הר"ן (במקום):

משום דסליק אדעתיה דנודר דמצוה קעביד דרחמנא אסריה במילי דאיסורה ואיהו נמי אסר אנפשיה. וקאמר דטעי דאדרבה לבונה במה דמי דנהי דרחמנא אזהריה לאקרובי קרבנות בפנים, אזהריה דלא לוסף עלה לבנות במה ולהקריב בחוץ. ה'נ נהי דרחמנא אסר עליה דברים האסורים כי מוסיף איהו אמאי דאסר רחמנא פשע, כעניין שאמרו בירושלמי לא זייך במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים. טוען הר"ן שהחטא שהנודר עובר עליו, הוא עצם התוספת על איסורי התורה.

7. כפי שמביא מהירושלמי (תחילת פותחין):

'לא זייך במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים.'

גם אם מחשבת האדם חיובית – שברצונו בכוונה טובה לאסור על עצמו דברים נוספים, יש כאן בעיה, כיוון שה' לא מעוניין באיסורים נוספים על האדם.

8. מדגיש את הסיבה הרש"ר הירש (שם):

יש צד שווה בין במה לנדר: שניהם מייפים את כוחו של הרצון הסובייקטיבי השרירותי העומד מחוץ לתורה ובצד התורה. שחוטי חוץ ובמה נותנים לו ייפוי כוח כללי, ודבר זה נדחה ע"י התורה באופן מוחלט. דין נדרים נותן לסובייקטיביזם זה רק מקום מוגבל ומותנה. קובע הרש"ר הירש שאין מקום לתוספות אישיות ופרטיות על דברי התורה. התוספת האישית היא שרירותית, ארעית, ולא תמיד ברור מהיכן היא נובעת, ועל כן יש לדחותה לחלוטין.

עד כה עסקנו בבעייתיות שראו חז"ל בנודר נדר. אך יש גם סוגי נדרים שחז"ל דווקא ראו באור חיובי, ואף המליצו לעשותם.

12. המשנה באבות אומרת (ג, יג):

נדרים סייג לפרישות

13. ומפרש הרע"ב שם:

בזמן שאדם מתחיל בפרישות ומתיירא שלא יעבור מקבל עליו בלשון נדר שלא יעשה כך וכך, ועל ידי כן הוא כובש את יצרו.

בניגוד לכל מה שראינו עד עתה, המשנה ממליצה דווקא לנדור לצורך חיזוק בעליה רוחנית. היות שנדר יש לאדם יכולת טובה יותר להתמודד עם יצרו. אם כן אפשר ורצוי לנדור אף על דבר שאינו מצווה מקובלת, כיוון שזה מונע את האדם מלעבור על איסורים אחרים.

התוס' (מסייג הבנה זו בדברי המשנה ומצמצם אותה רק למקרה והנודר בא לחזק קיום המצוות הקיימות בלבד.

14. התוס' (נדרים כ):

הא דאמר נדרים סייג לפרישות מפרש ר"ת כגון שנודר לקיים המצווה כמו אשנה פרק זה או אעשה מצווה זו. להבנת המשנה באבות, התוס' מביא את הגמרא (ח). המדגישה שכל ההיתר הוא להישבע על דבר מצווה, כמו שעולה מדברי דוד המלך.

15. תהילים (ק"ט, קו):

נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך

ההיתר הוא רק 'לזרוזי נפשיה'. לפיכך נדרים סייג לפרישות' פירושו שיש מקום לנדור כדי להתחזק יותר במצוות הקיימות ולא ליצור הגבלות חדשות. בין לפי דברי רע"ב ובין לפי דברי התוספות מטרת הנדר החיובי היא מטרה אחת, התחזקות בשמירת תורה ומצוות, ולשם כך הנדר מותר.

בפסקי הרא"ש (פרק ראשון סי' ח) מבואר שאין זה רק היתר לנדור כך, אלא אף מצווה, כאשר נודר על מצווה שהוא עצמו חייב בה.

16. בפסקי הרא"ש (פרק ראשון סי' ח):

ורמי עליה כגון הא דאמר אשנה פרק זה וכו' וירא פן יתרשל בדבר וגם בידו לקיים הדבר שרי ליה למנדר ולזרוזי נפשיה כדרב גידל, וכ"ש היכא דרגיל למישתלי ועבר על אחת ממצוות לא תעשה או מתרשל בקיום עשה דשרי ליה ומצווה למינדר ולאישתבועי להחמיר עליו לשמור ולעשות המצוות, ועל זה שנו חכמים נדרים סייג לפרישות.

בדברי הרא"ש יש להבחין: במקרה של חיזוק לקבלה שאדם קיבל על עצמו, דוגמת 'אשנה פרק זה', אין הוא זו מצווה אלא רק שמותר לעשות כך. לעומת זאת במקרה של מתרשל בקיום מצוות, שם ודאי מצווה

באמת כל אחד שנודר עושה זאת מתוך גאווה? הרי יתכן שהנודר נודר מתוך רגשי קדושה והתעלות ובכוונה טובה, ומדוע קורא לו הכלי יקר גס רוח? ובדומה יתכן שבונה הבמה בונה אותה בסמוך לביתו כדי שיוכל לעבוד את ה' בכל זמן שיראה לנכון.

מפשט דברי הכלי יקר עולה שרק מי שנדר מתוך גאווה, אין נדרו רצוי ונקרא רשע, אך הנודר מרגשי קודש והתעלות, נדרו רצוי. אך ודאי שאין זו כוונת רבי נתן בנדרים **שכל הנודר, ולא משנה מדוע, כאילו בנה במה!**, אם כן מדוע מייחס זאת הכלי יקר דווקא לעניין הגאווה? מסביר המהר"ל בנצח ישראל (פרק י"א), שמיום שנקבע משכן ה' בשילה, לאחר 14 שנות הירושה והישיבה בימי יהושע, נאסרו הבמות. אז נקבע שעבודת ה' צריכה לעבור דרך צינור הכלל, וזאת כיון שהבחירה ה' היא בכלל ישראל, לא בפרטים. הדרך האידיאלית לעבוד את ה' היא בבית המקדש שם כל אחד יכול להביא לידי ביטוי את פרטיותו ולהביא קרבנות נדבה, אך כחלק מהמסגרת הכללית, לא בנפרד ממנה. לאור דברי המהר"ל בניית במה היא פרישה מן הציבור, והפרישה מן הציבור היא בדיוק ההיפך מעבודת ה'.

הכלי יקר מנתח את המתחולל בפנימיות האדם הבונה במה. העומד בראש מעייני אדם זה היא ההתקדמות הרוחנית הפרטית שלו, ואין גאווה גדולה מזו. אכן, בפועל אין זה מתגלה כגאווה גלויה, אלא כרגשי קודש והתעלות, אך באמת המנוע הדוחף לכל זה זו הגאווה. אותו אדם חושב בגאוותו שיכול הוא לפגוש את ה' ולעבודו במסגרת הפרטית, בד' האמות שלו. אך אין זה כך. אין יכולת בעם ישראל לעבוד את ה' שלא כחלק ממסגרת הכלל. הפרט יכול למצוא את מבוקשו ואת מיצויו אך ורק במסגרת הכלל, בבואו לירושלים שלוש פעמים בשנה. רק שם הוא יכול באמת, לראות את פני ה'. ומכאן שברורה ההקבלה בין נודר נדר לבונה במה.

11. הגמרא במסכת מכות (כ"ג ע"ב) מדגישה:

רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות

התורה והמצוות הן דרך הישר של כלליות האומה. בתוך המערכת אידיאלית זו, כל אחד יכול למצוא את מקומו ומיצויו. הנודר שרוצה לקבל על עצמו איסורים נוספים, אף אם הדבר נובע מרגשי קדושה, הרי הוא פורש מן הציבור ומוסיף דרך פרטית משלו על הדרך הכללית שניתנה לכלל ישראל. פרישה זו, היציאה מן הכלל, היא הגאווה בה עוסק הכלי יקר, והיא הדמיון הפנימי שבין נודר נדר לבונה במה.

אעיפ שהעושה כן זריז ומושבח, בכל זאת עדיף להימנע, כדי שלא להתרגל לנדור שהרי אז יכול להפוך הדבר להרגל שיבוא לידי ביטוי גם במקומות לא רצויים המסוכנים להתקדמות הרוחנית של האדם. לכן, גם לפי הרמב"ם, אם רואה האדם צורך לפרוש מדבר מסויים לצורך תיקון מידותיו, עדיף לפרוש ללא נדר מפורש.

לנדור, כדי להתחזק בקיום המצוות, ואין פה כלל עניין של בונה במה.

הרמב"ם בסוף הלכות נדרים (יג, כג) ממקד את נושא הנדרים כדרך לתיקון המידות והמעשים.

17. הרמב"ם:

מי שנדר נדרים כדי לכוון דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה זריז ומשובח. כיצד, כגון מי שהיה זולל ואסר עליו הבשר שנה או שתים או מי שהיה שוגה בין ואסר היין על עצמו זמן מרובה או אסר השכרות לעולם וכן מי שהיה רודף שלמונים ונבהל להון ואסר על עצמו המתנות או הניית אנשי מדינה זו וכן מי שהיה מתגאה ביופיו ונדר בנזיר וכיוצא בדברים אלו. כולן דרך עבודה לשם הן ובנדרים אלו וכיוצא בהן אמרו חכמים נדרים סייג לפרישות.

לפי הרמב"ם יש מצווה לנדור גם בדברים שאינם שייכים באופן ישיר למצוות לא תעשה או עשה, לדוגמא שתיית יין. ואם כן זו סתירה לגבי מה שלמדנו שהרי נדר זה רע כבונה במה! הרמב"ם נותן דוגמאות של מידות ומעשים רעים, זולל, רודף שלמונים מתגאה ביופיו, שלא הזכירו אצל הראשונים שהוזכרו.

הרמב"ם נותן מבט כללי על תועלת הנדר. היות ועצם ההרגל במידות מגונות מנוגד לרצון התורה ומגמתה להדריך את האדם להיות טוב וישר, ממילא, אדם הנודר לצורך תיקון מידותיו, מחזק ומקיים את רצון התורה, וודאי שדבר זה הוא משובח. נדר כזה גדול מנדר לדבר מצווה ספציפית כיוון שזהו תיקון כללי המביא להליכה בדרך הישר, והרי זו כל מגמת התורה והמצוות. מי שנודר נדר שכזה לא רק שלא בונה במה, אלא להיפך, כיוון שמגמתו היא אחרת לגמרי. אין הוא מחפש דרך פרטית לעבוד את ה' בדבקות דמיונית ושלילית, ולכן מוצא כל מיני איסורים נוספים להוסיף על דברי התורה כפי שביאר הכלי יקר, אלא להיפך הוא מתקן את מוסריותו ואת מידותיו הרעות, ואין דבר גדול מזה לתועלת הכלל.

לפיכך, כוונת המשנה באבות, 'נדרים סייג לפרישות', אינה לפרישות ונזירות שעוזבת את החיים ומתבדלת מהם ומהציבור, כפי שהיה ניתן להבין מפירוש רע"ב שראינו. ב'פרישות' בה דנים במשנה, הכוונה לתיקון המידות והמעשים, והנדרים לדרך זו הם כלי עזר לכך. למרות האמור הרמב"ם מסייג זאת כמבואר בהלכה הבאה.

18. הרמב"ם הלכות נדרים (יג, כד):

ואע"פ שהן עבודה לשם לא ירבה אדם בנדרים איסור ולא ירגיל עצמו בהן אלא יפרוש מדברים שראוי לפרוש מהן בלא נדר.